
Meddelandeblad

Mottagare: Socialchefer, socialnämnder, verksamhetschefer inom socialtjänsten, verksamhetschefer inom primärvården samt verksamhetschefer för beroendemottagningar och specialistmottagningar inom psykiatri.

Nr 4/2017
Oktober 2017

Socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens ansvar vid spelmissbruk

Från den 1 januari 2018 gäller nya regler som förtydligar socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens ansvar avseende spelmissbruk. Reglerna införs i socialtjänstlagen (2001:453), SoL, och hälso- och sjukvårdslagen (2017:30), HSL. Med spelmissbruk avses missbruk av spel om pengar. I det här meddelandebladet informerar Socialstyrelsen om reglerna gällande ansvar för att förebygga och motverka spelmissbruk och reglerna om ansvar för behandling, information och samverkan vid spelmissbruk.

Syftet med de nya reglerna

Syftet med ändringarna är att personer med spelmissbruk ska ges bättre förutsättningar att få vård och hjälp för sitt missbruk kombinerat med stöd och behandlingsinsatser för att kunna komma ur problemen. Ett annat syfte är att genom förebyggande insatser minska riskerna för att individen utvecklar ett spelmissbruk. Ändringarna syftar inte till någon förändring när det gäller ansvarsfördelningen mellan de två huvudmännen landsting respektive kommuner när det gäller vård och stöd vid missbruk och beroende, men ska förbättra förutsättningarna för samverkan.¹

¹ Proposition 2016/17:85 *Samverkan om vård, stöd och behandling mot spelmissbruk* s. 9 f.

Ansvarsfördelningen mellan socialtjänst och hälso- och sjukvård

Landsting och kommuner har ett gemensamt ansvar för missbruks- och beroendevården. Hälso- och sjukvården har sedan tidigare ansvar för att behandla spelberoende, precis som vid andra psykiatriska tillstånd. När det gäller socialtjänsten så utvidgas det ansvar som tidigare bara gällt vid missbruk av beroendeframkallande medel till att gälla även vid spelmissbruk. Fördelningen av behandlingsansvaret för missbruk eller beroende varierar mellan olika kommuner och landsting, beroende på lokala och regionala förutsättningar.²

När det gäller behandling av missbruk så har regeringen framhållit att både socialtjänsten och hälso- och sjukvården har viktiga uppgifter som ska värderas likvärdigt och samordnas i ett välfungerande vård- och stödsystem som utgår från individernas olika behov och önskemål.³

Socialnämnden får ansvar för att förebygga och motverka spelmissbruk

Socialnämndens ansvar för att förebygga och motverka missbruk utvidgas till att gälla även missbruk av spel om pengar (3 kap. 7 § SoL). Regleringen av spelmissbruk blir genom ändringen likställd med missbruk av till exempel alkohol och andra beroendeframkallande medel (substansmissbruk). I likhet med vad som gäller för substansmissbruk ska socialnämnden bistå med insatser eller försöka motivera spelmissbrukare som behöver stöd, vård och behandlingsinsatser att söka hjälp för att komma till rätta med sina problem. Personer som kommer i kontakt med kommunen ska kunna mötas av möjligheter att få stöd och behandlingsinsatser mot ett utvecklat spelmissbruk. Åtgärderna kan vara både generella insatser riktade till kommunens invånare och individuellt anpassade insatser.⁴

Socialnämnden får också ansvar för att aktivt arbeta för att förebygga och motverka missbruk av spel om pengar bland barn och unga (5 kap. 1 § 5 SoL).

Det regelverk som tillämpas vad gäller krav på handläggning och myndighetsutövning enligt socialtjänstlagen gäller efter lagändringen ärenden om spelmissbruk på samma sätt som för övriga ärenden som gäller andra typer av missbruk. Lagen (1988:870) om vård av missbruk i vissa fall (LVM) blir dock inte tillämplig när det gäller ärenden om spelmissbruk.⁵

Överenskommelse mellan kommun och landsting om spelmissbruk

Reglerna om samarbete mellan kommun och landsting i fråga om personer som missbrukar alkohol, narkotika, andra beroendeframkallande medel, läkemedel eller dopningsmedel utvidgas till att gälla även personer som missbrukar spel om pengar (5 kap. 9 a § SoL och 16 kap. 3 § HSL). Personer med

² Prop. 2016/17:85 s. 29, 30 och 39.

³ Proposition 2012/13:77 *God kvalitet och ökad tillgänglighet inom missbruks- och beroendevården* s. 8 och prop. 2016/17:85 s. 32.

⁴ Prop. 2016/17:85 s. 27 f.

⁵ Prop. 2016/17:85 s. 30 f.

spelmissbruk eller spelberoende har ofta behov av insatser från både socialtjänst och hälso- och sjukvård. Problematiken är ofta sammansatt och insatser behöver samordnas för att de ska bli effektiva och möta och bidra till att lösa individens hela situation. Huvudmännen kan utifrån sina lokala behov gemensamt avgöra hur verksamheten ska dimensioneras, uppgifter fördelas och samverkan säkerställas. Kommuner och landsting som redan ingått överenskommelse om samarbete för personer som missbrukar spel om pengar behöver inte ingå ytterligare överenskommelse.⁶

Kommuner och landsting får ett gemensamt ansvar för att tillhandahålla stöd och behandling till personer med spelmissbruk utifrån sina respektive ansvarsområden och för att bättre komplettera varandra. Det samlade utbudet av stöd och behandlingsinsatser ska utformas för att uppnå en jämlik och god tillgänglighet över hela landet. Stöd och behandling vid spelmissbruk kan organiseras på ett liknande sätt som missbruks- och beroendevården. Verksamhet för stöd och behandling vid spelmissbruk kan sannolikt etableras inom ramen för närliggande verksamheter som arbetar med att stödja beteendeförändringar, såsom missbruks- och beroendevård, psykiatri eller livsstilsmotagningar.⁷

Hälso- och sjukvårdens ansvar för råd och stöd till barn vid vuxens spelmissbruk

Hälso- och sjukvårdens ansvar att särskilt beakta barns behov av information, råd och stöd utvidgas till att gälla när barnets förälder eller någon annan vuxen som barnet varaktigt bor tillsammans med har ett missbruk av spel om pengar (5 kap. 7 § HSL). När en person med missbruksproblematik har kontakt med hälso- och sjukvården ska hälso- och sjukvården särskilt rikta uppmärksamheten på berörda barns förhållanden och behov. Information, råd och stöd ska anpassas efter barnets ålder och mognad. Principen om barnets bästa kan ibland innebära att någon information inte alls ska lämnas eller lämnas först efter en viss tid.⁸ Uppgifter om den vuxnes spelmissbruk och andra medicinska omständigheter kan omfattas av sekretess eller tystnadsplikt och kan i så fall inte diskuteras med barnet utan att den vuxne gett sitt samtycke.

⁶ Prop. 2016/17:85 s. 32 f.

⁷ Prop. 2016/17:85 s. 33.

⁸ Prop. 2016/17:85 s. 34.

Läs mer

Kunskapsguidens temasida om spelproblem:

<http://www.kunskapsguiden.se/missbruk/Teman/spelproblem/Sidor/Default.aspx>

Regeringens proposition 2016/17:85 *Samverkan om vård, stöd och behandling mot spelmissbruk*:

<https://data.riksdagen.se/fil/E7C9555F-BD43-4E06-9748-EF39B8DBC02A>

Socialstyrelsens meddelandeblad Nr 4/2010 *Hälso- och sjukvårdens ansvar för information, råd och stöd till vissa barn under 18 år*:

<http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/18094/2010-7-4.pdf>

Denna information (art nr 2017-10-32) kan laddas ner och beställas från Socialstyrelsens webbplats: www.socialstyrelsen.se/publikationer. Den kan även beställas från Socialstyrelsens publikationsservice, e-post publikationsservice@socialstyrelsen.se eller fax 035-19 75 29.
